

Possessio - držba

Mgr. Miroslav Frýdek

Osnova

- I. Detence, držba, vlastnické právo**
- II. Pojmové znaky držby**
- III. Právní ochrana držby**
- IV. Vydržení**

Iura in re

```
graph TD; A[Iura in re] --- B[ ]; B --- C[Iura in re propria]; B --- D[Iura in re aliena]; B --- E[Possessio]; B --- F[Detentio];
```

→ Iura in re propria

→ Iura in re aliena

→ **Possessio**

→ Detentio

Základní otázky

- V římském právu se „vyskytovaly „ tři možnosti nakládání s věcí:
 - 1) **Detence** – naturalis possessio (naturální držba)
 - 2) **Držba** – possessio
 - 3) **Vlastnické právo** – dominium, syn. proprietas

- 1) **Detence** – je faktická, reálná moc nad věcí. Detentio - tenere, naturaliter possidere, in possessione esse – je stav, kdy má osoba určitou věc fakticky ve své moci, užívá ji, ale ne jako věc vlastní, není zde vůle držet věc pro sebe - animus possidendi.
- 2) **Držba** – přibude-li k faktické, reálné moci nad věcí ještě **animus rem sibi habendi**, tedy vůle držet věc pro sebe, hovoříme o držbě. Držba je stav faktický.
- 3) **Vlastnické právo** – je všeobecné právní panství osoby nad hmotnou věcí. Vlastnické právo je úplné, přímé, absolutní, pružné. Vlastnictví je stavem právním.

Kdo je detentor a kdo je držitel?

● Detentor

- Ususfruktář
- Vypůjčitel
- Uschovatel
- Zástavní věřitel
- Nájemník

● Držitel

- Držící vlastník
- Kupující ke koupené věci
- Předávající k zaplacené kupní ceně
- Příjemce půjčky
- Obdarovaný
- Zloděj
- Okupant věci

Faktická moc

Pronájem
domu

Detentio
detence

Koupě
domu

odevzdáním

Possessio
držba

Koupě
domu

mancipací

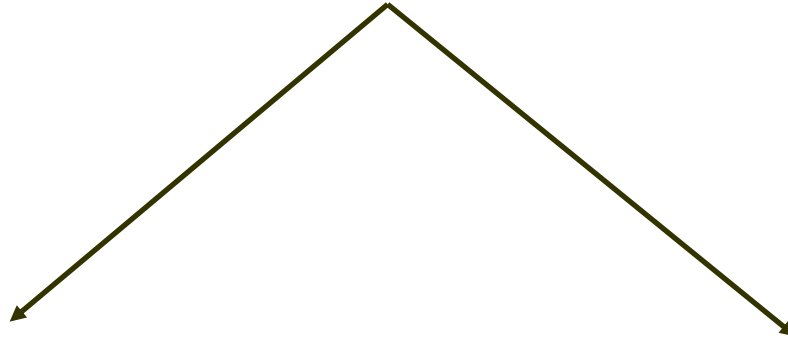

Ius possidendi
právo držby
dominium

Possessio

- Držba lat. *possessio* – je faktická všeobecná moc nad věcí (hmotou). Na rozdíl od vlastnictví, které je právním panstvím, **je držba panstvím faktickým.**
- *Possessio = potis a sedere* = mocně seděti, tato etymologie ukazuje na starý institut – kdo věc plně ovládá, je oprávněným, je jejím vlastníkem – je to ten, který na „věci sedí a všichni to vidí“

Náležitosti vzniku držby

possessio corporalis

animus possidendi

Náležitosti vzniku držby

- O držbě je možno hovořit jen tehdy splňuje-li toto faktické panství nad věcí dva požadavky:
 - **possessio corporalis – fyzické ovládnání věci** – tělesné ovládnání, vyjadřuje fyzický vztah mezi držitelem a věcí, kterou ovládá. Possessio corporalis je přesvědčení o tom, že faktický stav (stav který je) odpovídá právnímu stavu – držba je tedy jakýmsi projevem vlastnického práva
 - **animus possidendi – vůle ovládat věc jako vlastní** – vyjadřuje vůli držitele mít věc naprosto a úplně pro sebe, nakládat s ní jako s vlastní, jako s předmětem svého vlastnictví - animus rem sibi habendi (úmysl mít ji pro sebe)

Druhy držby podle vůle

- Druhy držby můžeme rozdělit podle vůle toho, kdo vykonává faktickou moc na věci (corpus):
 - **Držba vlastní** – vlastní držitel vykonává faktickou moc nad věcí **pro sebe** a má **animus rem sibi habendi**
 - **Cizí držba** – cizí držitel vykonává faktickou moc nad věcí (corpus) **pro jiného** a má vůli tu věc ponechat pro toho, komu ji drží – **corpus alieno nomine**. ERGO cizí držba = detence
- Toto dělení má význam z hlediska ochrany držby před jejím rušením či odnětím, praetor poskytoval ochranu jen držbě vlastní – **possessio interdikta**

Druhy držby podle její odůvodněnosti

- Druhy držby můžeme podle její odůvodněnosti (čím je držba odůvodněna) rozlišit na:
 - **Possessio non vitiosa** – držba bez vad. Bez vad drží věc ten, kdo ji nezískal:
 - Vi – násilím
 - Clam – tajně
 - Jako precarium – výprosu
 - **Possessio vitiosa** – držba vadná. Vadnou držbu získal ten, kdo získal věc:
 - Vi – násilím
 - Clam – tajně
 - Jako precarium – výprosu
- Toto dělní má význam při ochraně, praetor chránil jen toho držitele, který získal držbu bez vad.

Druhy držby podle její skutkové podstaty vzniku

- Druhy držby můžeme podle její skutkové podstaty vzniku – kauzy rozdělit na:
 - **Possessio civilis** – civilní držba je skutečná moc osoby nad hmotnou věcí, s vůlí mít věc pro sebe a to na základě platného právního důvodu – **iusta causa possessionis**, který ius civile uznávalo jako důvod nabytí kviritského vlastnictví
 - **Possessio naturalis – naturální držba.** Skutečná moc osoby nad hmotnou věcí, s vůlí držet věc pro jiného, na základě právního důvodu, který ius civile neuznávalo jako důvod nabytí kviritského vlastnictví. Základem naturální držby byl platný právní důvod **iusta causa detentionis**. Není to však držba, ale detence
- Toto dělní má význam při nabytí vlastnického práva vydržením a tradicí (civilní držba).

Druhy držby podle držení v dobré či zlé víře

- Druhy držby můžeme také dělit podle skutečné právní pozice na jejímž základě držíme věc, a to na:
 - **Bonae fidei possessio** – držbu v dobré víře. Držitelem v dobré víře je ten, kdo žije v přesvědčení, že věc mu patří (že věc získal ex iusta causa).
 - **Malae fidei possessio** – držbu ve zlé víře. Držitelem ve zlé víře je ten, kdo ví nebo musí vědět, že mu věc nepatří.
- Toto dělení má význam při nabytí vlastnického práva vydržením a tradici (civilní držba).

Druhy držby podle právního základu

- Druhy držby můžeme také dělit podle právního základu na němž vznikla držba a to na:
 - **Possessio iusta** – **oprávněná držba** - držba, která je v souladu s právním pořádkem.
 - **Possessio iniusta** – **neoprávněná držba** - držba, která je v rozporu s právním pořádkem
- Oprávněná držba mohla být podle okolností držbou bezvadnou nebo i vadnou, neoprávněná držba byla vždy i držbou vadnou.

Nabytí držby (vznik)

- Podmínky **corpore et animo** (possessio corporalis, animus possidendi)
- Držbu je možné nabýt:
 - Derivativně – odvozeně
 - Originárně - bezprostředně

Derivativní způsoby nabytí držby

- **Traditio** - odevzdání věci - převod faktické moci
- **Traditio longa manu** - stačí ukázat na převáděný pozemek
- **Traditio brevi manu** - detentor se dohodne s držitelem, že od určité doby bude detentor držitelem, ke corpus se připojí animus rem sibi habendi
- **Traditio symbolica** – odevzdání klíče od skladu místo zboží
- **Constitutum possessorium** – dosavadní držitel se dohodne s detentorem, že držitel bude detentorem – ke corpus se připojí animus, a to bez traditio

Originární způsob nabytí držby

- **Occupatio**

- **Dovolená okupace** – zmocnění se věci nikoho – *res nullius*

- **Protiprávní okupace** – zmocnění se cizí věci

Nabytí držby skrze osobu třetí

- **Nabytí držby osobou podřízenou moci** – nabývání pro patris familias – děti nebo otroci pro pána.
- **Nabytí držby osobou nepodřízenou moci** – skrze osobu svobodnou, ty nabývali nejdříve držbu pro sebe a dalším právním úkonem ji převedli na nabyvatele držby. Získal držbu animo nostro (vlastní vůlí), ale corpore alieno (jednáním třetího).

- Dig. Paulus 41, 2, 3, 12 Ceterum **animo nostro, corpore etiam alieno** possidemus – Držíme také vlastní vůlí a cizím tělesným působením.
- Paulus Sent. 5, 2, 2 Svobodné osoby, které se nenacházejí v naší moci, nemohou pro nás nabývat. (ERGO: nelze nabývat skrze svobodného člověka)
- Gaius 2, 95 ... skrze osoby svobodné, které nejsou ani našemu právu podřízené, ani je nedržíme v dobré víře, jakož i skrze cizí otroky, ke kterým ani nemáme práva poživací, ani řádnou držbu nemůžeme z žádného důvodu ničeho nabývat. To je i smysl běžného rčení , že skrze osobu cizí nelze nám ničeho nabýt. Pouze pokud jde o držbu, je sporné, zda ji nenabýváme (také) skrze osobu cizí.

Trvání držby

- Po celou dobu musí být splněny dva základní pojmové znaky držby:
 - Animus possidendi
 - Corporalis possessio

Zánik držby

- 1) Odpadly elementy držby (corpore, animus) zároveň nebo i jeden z nich
- 2) Smrt subjektu držby (smrt držitele)
- 3) Zánik předmětu držby

Ztráta držby corpore et animo, corpore, animo

● Ztráta držby corpore et animo

- **Actus contrarius** (opačný PÚ) – tak jak se držby nabývá, tak i zaniká.
 - Derelinctio – opuštění věci – držitel dá najevo, že už o věc nemá zájem
 - Traditio – odevzdání věci

● Ztráta držby corpore

- Ztráta věci
- Krádež
- Servus fugitivus (otrok na útěku)

● Ztráta držby animo – je možná, ale samotná je právně bezvýznamná

Ztráta držby – smrt držitele

- Smrtí držitele dochází ke ztrátě držby, jelikož je držba stav faktický. Dědic nabude držbu aprehzí – uchopením
- Smrt držitele nezpůsobovala zánik držby toho, v čí prospěch držitel vykonával faktickou moc nad věcí

Ztráta držby – zánik věci

- Zánik předmětu držby
- Zpracování předmětu držby
- Předmět držby se dostal do kategorie res extra commercium

Ochrana držby

- Jelikož byla držba faktický a nikoli právní stav, tak *ius civile* tomuto faktickému stavu neposkytovalo žádnou ochranu.
- Ochranu držby zavedlo honorární právo tzv. držebními interdikty – **interdicta possessoria**, tyto interdikty však poskytly ochranu jen **possessio non vitiosa** (držbě bezvadné)
- Aplikovat se také mohla mimoprávní ochrana – svépomoc
- Justiniánské právo zavedlo zvláštní *actiones* na ochranu držby

Ochranné – retenční interdikty

- **Interdicta retinendae possessionis** – retenční interdikt – určený pro ochranu držby před rušením:
 - **Uti possidetis** – držte do budoucna tak jak držíte; ochrana držby u nemovitostí, jejímž cílem bylo získání poslední bezvadné držby Gaius 4, 160 Zakazují násilí, abyste nedrželi tak, jak držíte nyní!
 - **Utrubi** – u kterého z obou - ochrana držby u movitostí; Gaius 4, 160 Zakazují násilí proti tomu, aby si tohoto otroka o něhož se jedná odvedl ten z vás, u něhož ten (otrok) byl po větší část tohoto roku!

Interdikty chránící před odnětím

- **Interdicta recuperandae possessionis** – interdikt na znovuzískání držby, ochrana před jejím odnětím:
 - **Unde vi** – interdikt směřující proti násilí, kterým byla odňata držba, nařizuje se restituce, možnost použití v roční lhůtě a poskytováno jen bezvadnému vlastníkovi
 - **De vi armata** – interdikt proti násilí mimořádné intenzity – vypuzení z držby s pomocí zbraní nebo tlupou lidí; námitka závadnosti držby se nepřipouštěla – ozbrojeným násilím nesměla být odňata držba ani tomu, kdo ji získal závadně

Vydržení - usucapio

- Po určitou trvající faktický stav je třeba posuzovat za splnění určitých podmínek za stav právní → faktický stav (držba) se mění ve vlastnické právo.
- Držba se přemění ve vlastnické právo **vydržením**. Již LDT zná tento institut a používá pro něj označení usus - užívání. Trvá-li takovéto užívání u pozemku 2 roky a u ostatních movitých věcí 1 rok byl uživatel považován za vlastníka.
- Z vydržení byly vyloučeny: věci kradené (res furtiva) a věc peregrínů
- Pro vydržení nebyla důležité jen lhůta, ale také např. i důvod nabytí držby – iustus titulus. Později bylo koncipováno pět požadavků pro vydržení →

Požadavky vydržení

Usucapionis requista sunt: res habilis, titulus, fides, possessio, tempus

- **Res habilis** – věc způsobilá být objektem vlastnického práva, vydržení nemohlo být provedeno u věcí extra commercium, dále věc kradená, věci fisku, aeraria
- **Titulus** – iusta causa, způsob nabytí držby, důvod musel být spravedlivý a řádný
- **Bona fides** – vydržitel musí být přesvědčen o tom, že vydržením nikomu nezpůsobí újmu
- **Possessio** – držba, základní podmínka, držba musela být bezvadná, nepřetržitá (neplatní u dědického práva)
- **Tempus** – řádné uplynutí vydržecí lhůty 1 rok movitosti, 2 roky nemovitosti

Děkuji Vám za pozornost a přeji Vám
příjemný den

